

підприємством з найбільш складною управлінською структурою, що обумовлено так званою акціонерною власністю, тобто тим, що акціонерне товариство є об'єктом і суб'єктом права колективної власності акціонерів, права на частки якої, за загальним правилом, є трансферними, можуть вільно передаватися ними іншим особам.

Відомо, що розвиток вітчизняного підприємництва потребує удосконалення цілого ряду законодавчих і нормативних актів із питань діяльності акціонерних товариств та корпоративного управління у цілому. Тому практичне застосування законодавчої бази різними суб'єктами цивільно-правових відносин в умовах її неоднозначного розуміння виявляється не завжди простою справою.

Список літератури: 1. Бандурка О.М. Основи управління в органах внутрішніх справ України : теорія, досвід, шляхи удосконалення. Х., 1999. 2. Цивільний кодекс України: Прийнятий Верховною Радою України 16.01.2003 р. № 435-IV; із змінами та доповненнями станом на 19 червня 2003р. // ГУ. 2003. 12 березня (№45-46), 13 (№47-48) березня. 3. Закон України від 19.09.1991 р. «Про господарські товариства» // ВВР України. №49. Ст.682 (з наступними змінами та доповненнями). 4. Державний інформаційний бюлетень про приватизацію. 1993. №8. 5. Господарський кодекс України: Прийнятий Верховною Радою України 16.01.2003 р. № 436-IV // ГУ. 2003. 14 березня (№49-50).

Надійшла до редколегії 05.06.04

О.С. Самойлова

КОНФІДЕНЦІЙНА ІНФОРМАЦІЯ, ЩО Є ВЛАСНІСТЮ ДЕРЖАВИ, ЯК ПРЕДМЕТ ЗЛОЧИНУ

Створення інформаційного суспільства в Україні сприяє подальшому підвищенню ролі інформації, удосконаленню її змісту, що підкреслює товарну цінність інформації. У зв'язку з цим збільшується потреба правового регулювання обігу інформації, а також правового захисту інформації.

Законодавці врахували потреби нашого часу в захисті інформації і у Кримінальному кодексі 2001 р. передбачили кримінальну відповідальність за такий злочин, як передача чи збирання відомостей, що становлять конфіденційну інформацію, котра є власністю держави (ст.330). Предметом указанного злочину є конфіденційна інформація, що є власністю держави.

Метою даної статті є доведення того, що інформація може бути визнана предметом злочину, а також розгляд такого специфічного предмета злочину, як конфіденційна інформація, що є власністю держави.

Одним з першочергових завдань регулювання обігу інформації є охорона суспільних відносин, які виникають в інформаційній сфері. Можна припустити, що предметом злочинів, які посягають на такі інформаційні відносини, є інформація. Для того, щоб визнати інформацію предметом злочину, вона повинна мати ознаки, які притаманні всім предметам злочинів, указаним в кримінальному законі: по-перше, предмет злочину – це речі (цінності) матеріального світу, по-друге, предмет злочину є матеріальним приводом існування певних суспільних відносин, по-третє, предмет злочи-

ну означає певного злочинного впливу, по-четверте, предмет злочину безпосередньо указаний у кримінальному законі.

З'ясуємо, чи притаманні вищенаведені ознаки такому предметові злочину як інформація. Якщо розглядати першу ознаку, то можна сказати, що визнання інформації річчю матеріального світу є дискусійним, тому що інформація не є річчю, що існує самостійно, вона завжди пов'язана з певним матеріальним носієм. Але суспільні відносини, які виникають в інформаційній сфері, охороняються кримінальним законом у зв'язку з тим, що суб'єкт, впливаючи саме на інформацію, завдає шкоду об'єктові, тому в таких злочинах матеріальний носій інформації не може бути предметом злочину. У злочинах, де інформація зазнає злочинного впливу, мова йде про її якісну характеристику, а тільки потім про її зовнішню форму, що виражається в матеріальному носії. Якщо матеріальний носій інформації є матеріальним приводом існування інших суспільних відносин, наприклад, суспільних відносин власності, то в такому разі ці злочини потребують додаткової класифікації за відповідною статтею Особливої частини Кримінального кодексу України.

Щодо другої ознаки слід зазначити, що інформація характеризується своєю змістом, обсягом, кількістю, правдивістю, вірогідністю, повнотою, точністю, надійністю і т.д. Саме ці ознаки визначають певну цінність інформації для окремих суб'єктів інформаційних відносин. Також згідно зі ст.39 Закону України «Про інформацію» інформація може бути об'єктом товарних відносин. Тому вважаємо, що інформацію можна визнати матеріальним приводом існування інформаційних суспільних відносин.

Вважаємо потрібним сказати, що інформація відповідає і третій ознаці предмета злочину, тому що на інформацію, як і на інші предмети злочину, направлено злочинний вплив, такий як передача, збирання, розголошення, використання інформації.

Предметом злочинів, які посягають на інформаційні відносини, може бути визнана не будь-яка інформація, а лише та, яка прямо указана в кримінальному законі, що відповідає четвертій ознаці предмета злочину. Переважно кримінальним законом охороняється інформація з обмеженим доступом, яка за своїм правовим режимом поділяється на таємну та конфіденційну.

До таємної інформації належить інформація, що містить відомості, які становлять державну та іншу передбачену законом таємницю, розголошення якої завдає шкоди особі, суспільству і державі.

Конфіденційна інформація – це відомості, що знаходяться в користуванні, володінні, розпорядженні окремих фізичних чи юридичних осіб і розповсюджується за їхнім бажанням згідно з передбаченими ними умовами [1]. З цього визначення можна зробити висновок, що конфіденційна інформація може знаходитися у власності тільки фізичних чи юридичних осіб, що суперечить Державному стандарту України (ДСТУ 3396.2–97) від 01.01.1998 р. Згідно з п. 4.1.1.2 указанного Державного стандарту України конфіденційна інформація – це інформація з обмеженим доступом, що знаходиться в користуванні, володінні, розпорядженні окремих фізичних чи юридичних

осіб або держави і порядок доступу до якої встановлюється ними. На наш погляд, таке визначення є найбільш вичерпним. Таким чином, конфіденційну інформацію можна класифікувати на конфіденційну інформацію, що є власністю особи, конфіденційну інформацію, що є власністю юридичних осіб та конфіденційну інформацію, що є власністю держави.

З вищенаведеного можна зробити висновок, що інформація є явищем об'єктивного світу, матеріальним приводом існування інформаційних відносин, зазнає злочинного впливу, такого як передача, збирання, розголошення, використання інформації та певні її різновиди безпосередньо узаконані у кримінальному законі, який охороняє такі інформаційні відносини. У зв'язку з цим ми погоджуємося з точкою зору О.Е. Радутного, який вважає, що під предметом злочину слід розуміти явище об'єктивного світу (річ, інформація, енергія тощо), з певними ознаками, з яким кримінальний закон пов'язує наявність у діяннях особи ознак конкретного складу злочину [2, с.187]. Вважаємо, що є всі підстави визнати інформацію предметом злочинів, якщо вона прямо указана в статтях Особливої частини Кримінального кодексу.

У диспозиції ст. 330 КК України прямо указано на те, що злочинний вплив спрямований на конфіденційну інформацію, що є власністю держави, тобто вона є предметом даного злочину.

Згідно зі ст.9 Закону України «Про інформацію» всі громадяни України, юридичні особи і державні органи мають право на інформацію, що передбачає можливість вільного одержання використання, поширення та зберігання відомостей, необхідних їм для реалізації ними своїх прав, свобод і законних інтересів, здійснення завдань і функцій. Винятком з цього права на інформацію є обмеження доступу до інформації, яке в свою чергу обмежує права людини на інформацію. Для недопущення необґрунтованого засекречування інформації та порушень права на інформацію необхідно визначити загальні критерії віднесення відомостей до конфіденційної інформації, що є власністю держави.

1) інформація повинна бути власністю державних підприємств, установ чи організацій. Підставами виникнення права власності на інформацію згідно з ч.4 ст. 38 Закону України «Про інформацію» є створення інформації самотужки і за свій рахунок; договір на створення інформації; договір, що містить умови переходу права власності на інформацію до іншої особи;

2) інформація повинна мати потенційну чи дійсну цінність для підприємства, а розголошення її може заподіяти чи створити погрозу заподіяння шкоди державним підприємствам, установам чи організаціям;

3) інформація не є загальновідомою і загальнодоступною на законних підставах, не є державною таємницею, не захищена патентним чи авторським правом;

4) інформація не повинна містити відомості про негативну діяльність підприємства;

5) переліки конфіденційної інформації, що є власністю держави і якій надається гриф обмеження доступу «Для службового користування», розробляються і вводяться в дію міністерствами, іншими центральними ор-

ганами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної республіки Крим, обласними, Київською і Севастопольською міськими державними адміністраціями [3].

Підводячи підсумок сказаному вище, вважаємо за необхідне вказати, що конфіденційна інформація, що є власністю держави, може бути визнана предметом злочину, передбаченого ст. 330 КК України, тому що вона є явищем об'єктивного світу, умовою існування певних суспільних відносин, зазнає певного злочинного впливу, безпосередньо вказана у кримінальному законі.

Для того, щоб певну інформацію визнати конфіденційною, що є власністю держави, вона повинна відповідати наступним вимогам:

- інформація повинна містити відомості економічного, картографічного, науково-технічного, геологічного або іншого, передбаченого власником, характеру, а її розголошення може заподіяти шкоду або створити погрозу заподіяння шкоди особі, державі чи суспільству;

- інформація повинна мати гриф обмеження доступу «Для службового користування»;

- переліки конфіденційної інформації, що є власністю держави, розробляються і вводяться в дію міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної республіки Крим, обласними, Київською і Севастопольською міськими державними адміністраціями;

- інформація повинна бути створена на кошти державного бюджету або на правах індивідуальної власності і передана на збереження у відповідні банки даних, фонди чи архіви на договірній основі;

- розголошення даної інформації може заподіяти шкоду або створити загрозу заподіяння шкоди державі чи суспільству.

Вважаємо, що розгляд складу злочину, передбаченого ст.330 КК України, не може бути обмежений розглядом предмета злочину, тому автор має намір розвивати цю тему у подальших своїх працях.

Список літератури: 1. Закон України «Про інформацію» від 02. 10. 92р.// ВВР України. 1992. № 48. Ст. 650. 2. Радутный А.Э. Информация как предмет преступления (на примере анализа отдельных составов)// Проблемы законности: Республиканський междувід. науковий збірник. Х., 1999. Вип.37. 3. Інструкція про порядок обліку, зберігання і використання матеріалів, які містять конфіденційну інформацію, що є власністю держави. Затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 27 листопада 1998 р. № 1893 // Офіційний Вісник України. 1998. № 48. Ст. 1764.

Надійшла до редколегії 20.04.04